

Goed dammen

Wat vind je in dit deel?

Les 9	Opbouwen	3.2
Les 10	Eindspel	3.6
Les 11	Allemaal zetjes	3.10
Les 12	Prettige partij	3.14

Les 9

Opbouwen

Opbouwen. Daar ben je eigenlijk de hele partij mee bezig. Je probeert zo te schuiven dat er kans is op het uitvoeren van een sterke actie: dus aanvallen, combineren, damhalen of vastzetten. Soms gebruik je ook een ruil of een offer. En steeds hou je je tegenstander in de gaten.

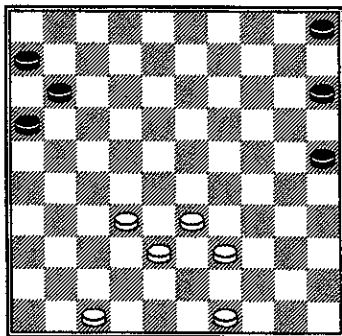
In deze les vertellen we waar je bij het opbouwen van je stand op moet letten. We zien hoe kinderen spelen... en we maken kennis met een beroemde dammer: Ton Sijbrands.

Alles naar de rand?

Opdracht 1

DIAGRAM 1

In DIAGRAM 1 is een partij aan de gang. Maak die partij af. Even loten wie wit en wie zwart heeft.

Hoe is het afgelopen? Wit had de beste kansen. De zwartspeler had al zijn schijven aan de rand staan en in zijn centrum gaapt een groot gat. Daar kon wit zo doorheen wandelen op weg naar een sterke dam.

Veel beginnende dammers schuiven hun schijven naar de rand. Als jij dat ook doet, komt hier een wijze les:

Schuif ook naar het midden.

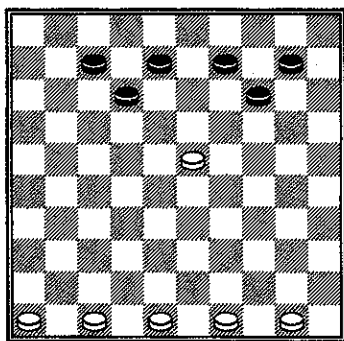
Samenwerken

Wanneer in een voetbalelftal alle spelers maar een beetje voor zichzelf spelen, zonder te kijken waar de anderen staan, zullen ze zelden een doelpunt maken. Zo is het ook met dammen:

Laat je schijven samenwerken.

DIAGRAM 2

Zie je de eenzame witte schijf in DIAGRAM 2? Die wil in zijn eentje dam worden. Hij had beter met een groepje op pad kunnen gaan. Want nu kan zwart de waaghals aanvallen en oppeuzelen. Door zijn schijven te laten samenwerken!

Opdracht 2

We gaan een standje bouwen.

Je tegenstanders staan je al op te wachten. Dit keer spelen ze met wit. Jij hebt vijf zwarte schijven.

- ✓ Kijk eerst goed of je een zwakke plek ziet.
- ✓ Zet je eigen schijven op het bord.
- ✓ Speel dan de partij met iemand uit. Wit begint.

DIAGRAM 3

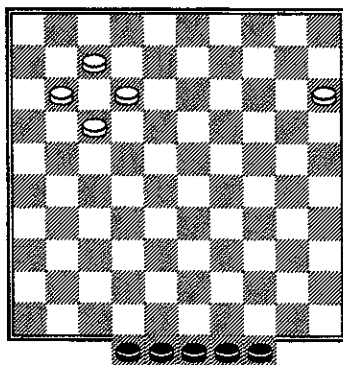

DIAGRAM 4

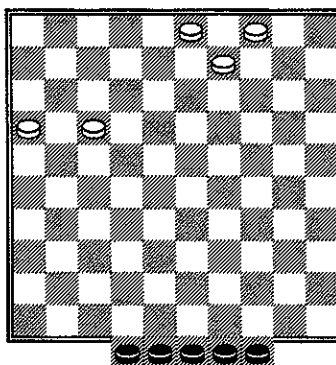
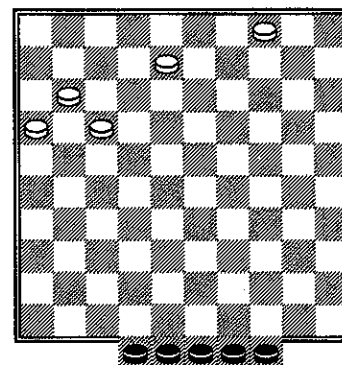

DIAGRAM 5

Opdracht 3

3a

Kijk nog eens naar DIAGRAM 2. Wit heeft vijf schijven op de onderste rij staan. Je ziet wel vaker dat kinderen zo spelen. Bedenk eens wat jij daarvan vindt:

Een voordeel is:

.....

Een nadeel is:

.....

3b

Hier zijn nog zes manieren om te dammen. Drie daarvan zie je vaak bij kinderen. Welke zijn dat denk je? Je mag ook opschrijven waarom je dat denkt.

- snel spelen
- lang nadenken
- veel ruilen en combineren
- vergeten te slaan
- zomaar schijven weggeven
- alles naar het midden schuiven

-
-
-

Ton Sijbrands

Ton Sijbrands is een van de beste dammers die Nederland ooit gehad heeft. Hij voetbalde vroeger een poosje bij de welpen van Ajax, maar voor dammen had hij nog meer talent. Kun je nagaan hoe goed Ton Sijbrands kan dammen!

In 1972 en 1973 werd Ton wereldkampioen, maar daarna heeft hij bijna nooit meer meegedaan. Wat hij nog wel doet is veel schrijven over dammen. Kijk maar eens in de Volkskrant, daarin staat elke zaterdag zijn damrubriek.

In 1964 haalde Ton Sijbrands zijn eerste belangrijke titel: jeugdkampioen van Nederland. In DIAGRAM 6 zie je hem met zwart aan het werk. Hij heeft zijn stand goed opgebouwd, want wit is al bijna vastgezet... Zie jij hoe het gaat als wit de voorste zwarte schijf aanvalt?

DIAGRAM 6

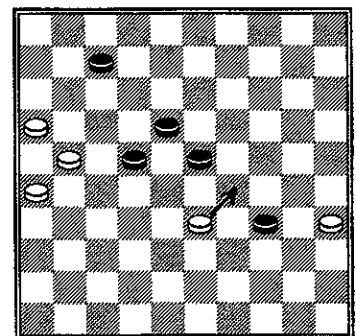
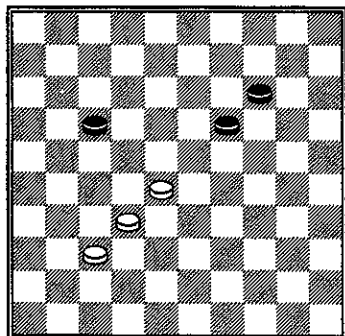

DIAGRAM 7

Ruilen

Je weet al hoe je moet ruilen. In DIAGRAM 7 nog een voorbeeld. Wit geeft een schijf en slaat ook een schijf terug. Een ruil kan net zo sterk zijn als een gewone zet. Het is een prima manier om je stand op te bouwen.

Kijk nog maar eens bij de lessen over aanvallen, vastzetten en damhalen. Daarin kwamen ook een paar ruitjes voor. En wat dacht je van de stand van Ton Sijbrands? Na de witte aanval heeft zwart een ijzersterke ruil!

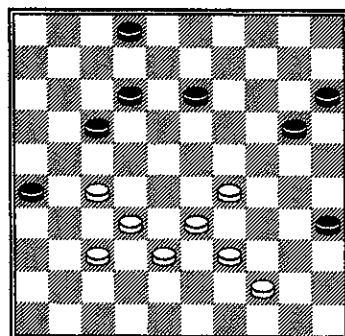

Kijk of je goed kunt ruilen.

Opdracht 4

DIAGRAM 8

4a

In DIAGRAM 8 kan wit zetten doen. En waar zitten de ruitjes? Zet er een pijl bij.

Kies daarna een zet en speel de partij met iemand uit.

4b

Direct aan het begin van de partij kun je al ruilen. Op elke beginzet van wit kan zwart er één geven en daarna terugslaan. Zoek uit hoe dat gaat!

Spel van de week: je stand repareren

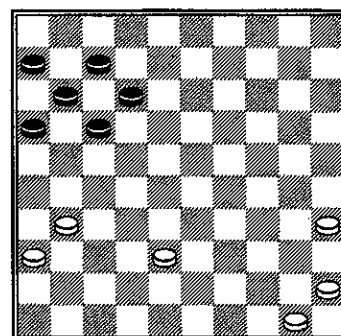
DIAGRAM 9 mag je samen met iemand anders uitspelen.

Voor je begint, mag je even je stand repareren.

Verplaats je schijven opzij (dus naar voren en achteruit mag niet) tot je tevreden bent.

En dan dammen maar!

DIAGRAM 9

Les 10

Eindspel

Het winnen van een partij gaat meestal stapje voor stapje. Eerst win je een schijf, later misschien nog een... Zo bouw je een voorsprong op. En pas in het eindspel probeer je die voorsprong in winst om te zetten. Ook als je een dam haalt, heb je een goede kans het eindspel te winnen.

Je zult eens zien hoe mooi en verrassend het eindspel is!

Een onverwachte uitslag

We schakelen snel over naar het damtoernooi. In DIAGRAM 1 zien we Jan en Dinette aan het werk. Dinette speelt met wit en Jan heeft zwart. Het eindspel is in volle gang. Het is erg spannend, want de stand is nog precies gelijk!

Maar Jan is op weg naar zijn tweede dam. Zou hij de partij gaan winnen? Daar doet Dinette een zet... Jan kijkt stomverbaasd naar het bord...

Dan geeft hij Dinette een hand en zegt: "Gefeliciteerd, ik geef het op!"

Opdracht 1

Waarom gaf Jan het op?

Het moet wel een prachtige zet zijn geweest van Dinette.

Probeer die zet op je bord te vinden en teken hem in het diagram!

DIAGRAM 1

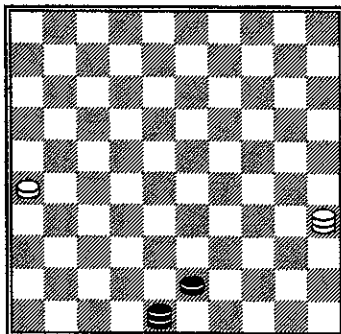
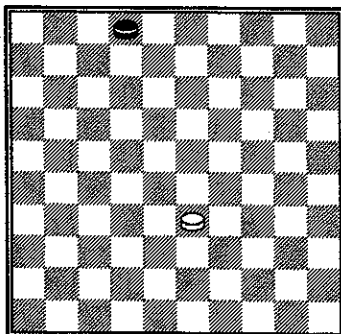

DIAGRAM 2

Vooruit denken

In het eindspel moet je heel precies spelen. Om te winnen... of niet te verliezen. Zoals in DIAGRAM 2. Als wit naar links schuift om zwart vast te zetten, wordt hij zelf vastgezet en verliest. Zie jij dat zonder de schijven aan te raken? Mooi.

Zie je ook wat wit hier maar het beste kan spelen... Naar rechts, want dan ontsnapt hij niet alleen, hij wint ook nog!

Probeer vooruit te denken.

Opdracht 2

Zes eindspelletjes met de opdracht: wit speelt en wint

DIAGRAM 3

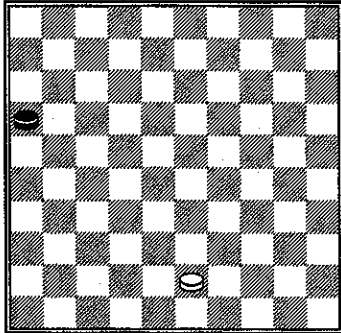

DIAGRAM 4

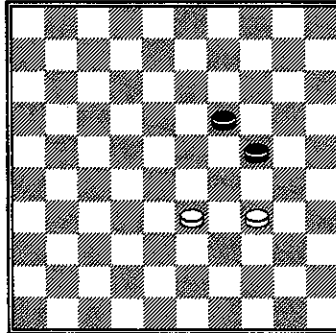

DIAGRAM 5

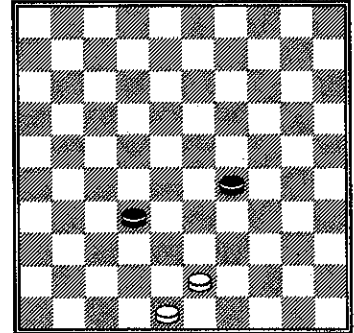

DIAGRAM 6

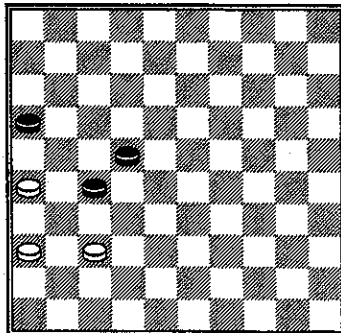

DIAGRAM 7

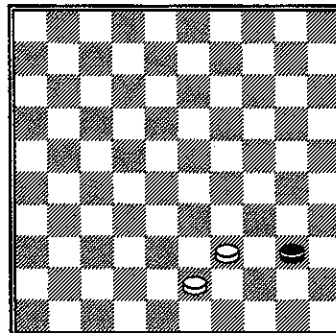
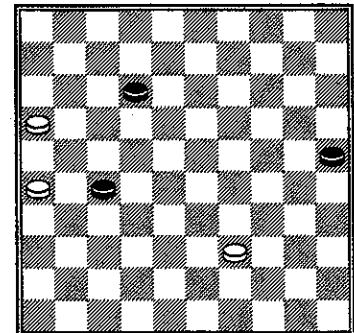

DIAGRAM 8

De dam doet ook mee

Met een dam kun je aardig huishouden; Je kunt ermee slaan, aanvallen, combineren, vastzetten, ruilen en offeren.

Logisch dat iedereen probeert een dam te halen.

In les 3 zeiden we het al en nu zeggen we het nog een keer:

Doe wat met je dam.

Opdracht 3

Zes standen waarin wit een ijzersterke zet doet. Probeer die zet op je bord te vinden!

Zie je ook hoe het na jouw zet verder gaat?

DIAGRAM 9

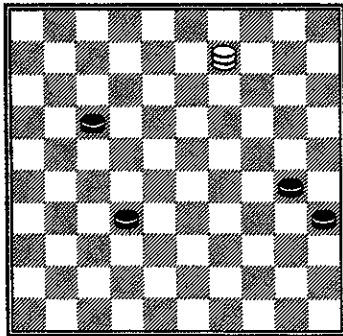

DIAGRAM 10

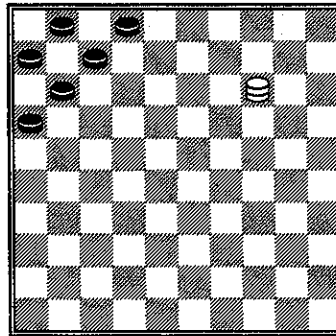

DIAGRAM 11

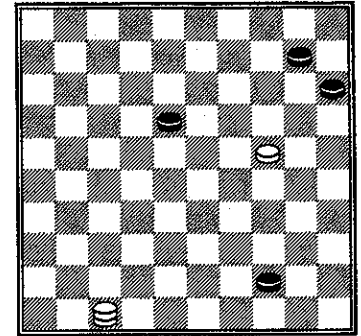

DIAGRAM 12

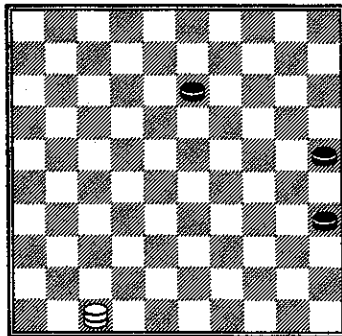

DIAGRAM 13

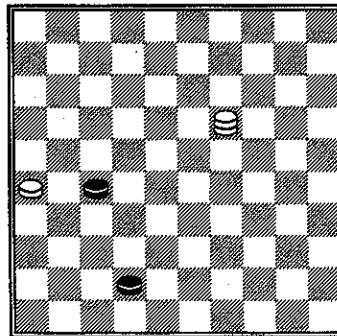
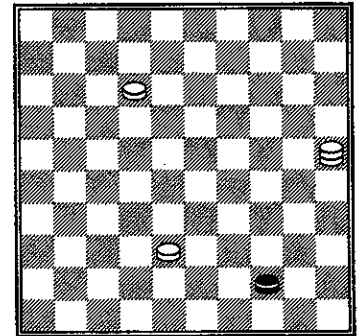

DIAGRAM 14

Karen van Lith

Karen van Lith is de beste vrouwelijke dammer van Nederland. Al elf jaar achter elkaar werd ze Nederlands kampioen en dat heeft nog nooit een dammer gepresteerd.

Hier zie je hoe ze in 1995 haar tiende damtitel veroverde.

Karens grote concurrent Erna Wanders staat in het eindspel een schijf achter, maar dreigt snel een dam (en remise) te halen. Dan speelt Karen een verrassende zet: ze offert twee schijven en slaat er maar één terug. En weet je wat er de volgende dag in de krant stond? Wit gaf het op!

Zoek snel uit waarom dit eindspel gewonnen is voor Karen van Lith!

DIAGRAM 15

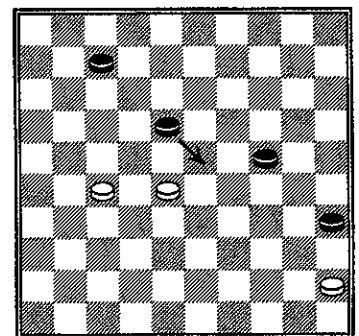
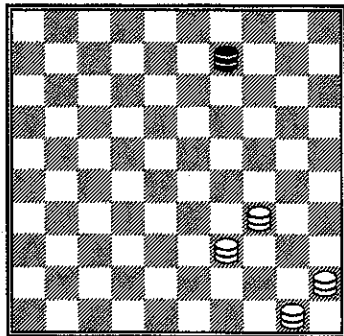

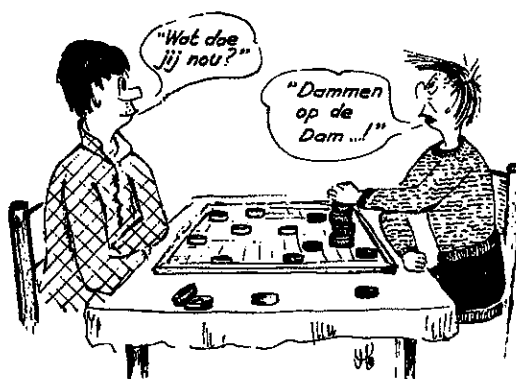
DIAGRAM 16

Winst of remise?

Omdat een dam zo sterk is, kun je het beste proberen hem snel te vangen. Zoals in diagram 14 van de vorige oefening.

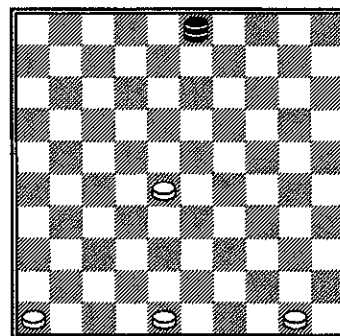
Maar het lukt niet altijd om de dam te vangen. Als je tegenstander dat ook niet lukt, wordt het remise.

In DIAGRAM 16 heeft wit vier dammen en zwart maar één. In deze stand staat wit gewonnen. Wat zwart ook doet, steeds zal wit de dam vangen. Zoek eens uit hoe dat gaat!

Spel van de week: vang de dam!

Wie zich goed verdedigt, zal bij dammen niet zo snel verliezen. Zelfs als jij drie dammen hebt en de ander maar één dam, is het lang niet zeker of je wint. Maar bij vier dammen tegen één dam kun je altijd winnen. In DIAGRAM 17 duurt dat nog even. Speel deze stand verder. Wit probeert dam te halen en te winnen; zwart mag proberen dat te verhinderen.

DIAGRAM 17

Les 11

Allemaal zetjes

"Er zit een zetje in". Dat zeggen dammers als ze een combinatie zien. In les 6 heb je al geleerd hoe dat gaat: iets weggeven en daarna zelf een paar schijven slaan. Leuk om te doen en handig als je wilt winnen.

Dat gaan we nog maar eens even oefenen. Zodat jij straks thuis kunt zeggen: "Ik heb een zetje uitgevoerd!"

Opdracht 1

Zes combinaties om erin te komen. Probeer het eerst eens vanaf het diagram te vinden. Daarna uitproberen op je bord. Teken een pijl bij de eerste zet.

Enne... pas op! Soms kun je niet combineren, maar moet je iets doen tegen een heuse dreiging!

DIAGRAM 1

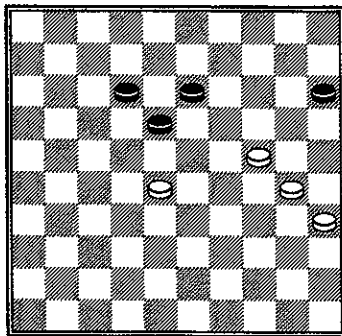

DIAGRAM 2

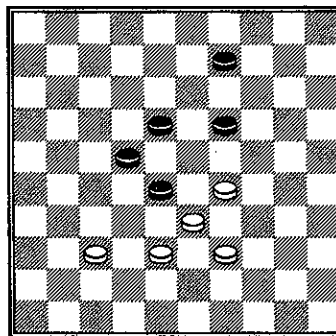

DIAGRAM 3

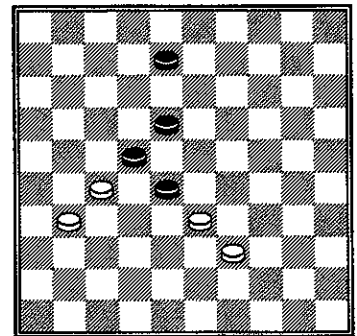

DIAGRAM 4

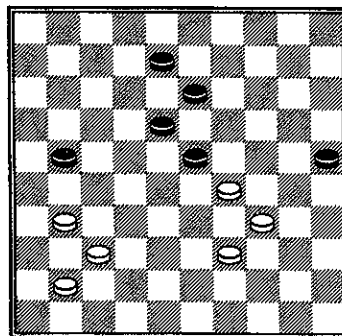

DIAGRAM 5

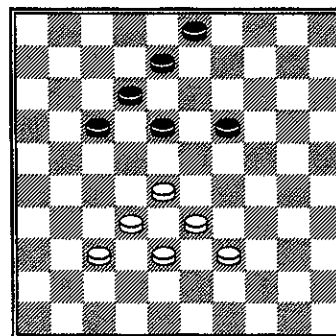

DIAGRAM 6

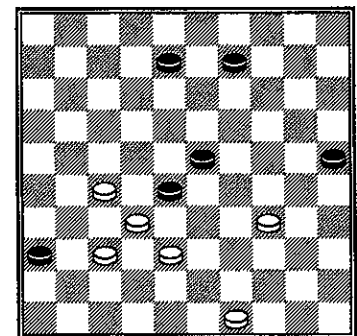
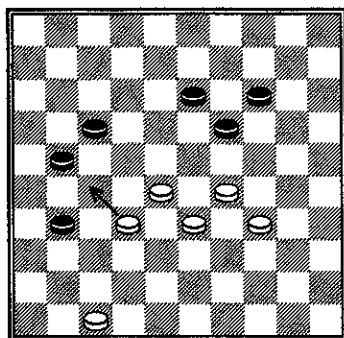

DIAGRAM 7

Meer schijven geven...

In diagram 6 gaf wit eerst een schijf weg en daarna nog één. Als je in gedachten wat schijven weggeeft, kun je verrassende combinaties ontdekken. Zoals in DIAGRAM 7. Wit vindt een handige combinatie, waarbij de meerslagregel van pas komt!

Opdracht 2

Wie in de volgende zes standjes niet te zuinig is, zal groot succes hebben...

DIAGRAM 8

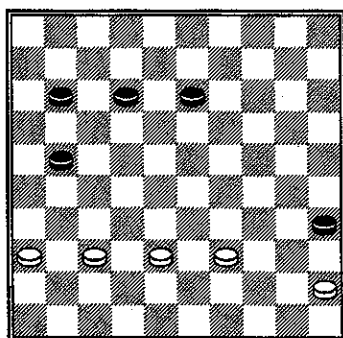

DIAGRAM 9

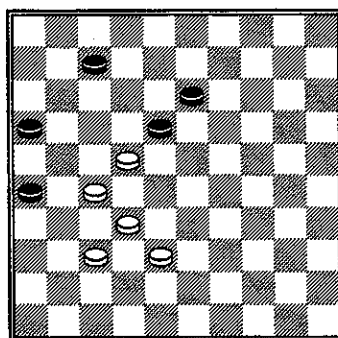

DIAGRAM 10

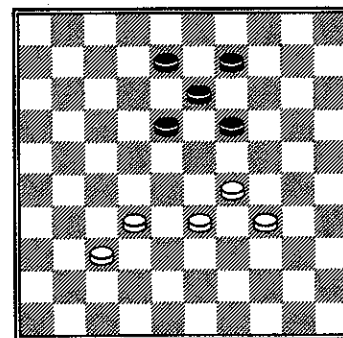

DIAGRAM 11

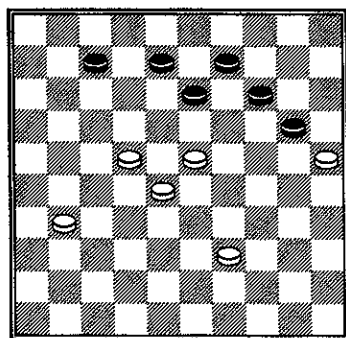

DIAGRAM 12

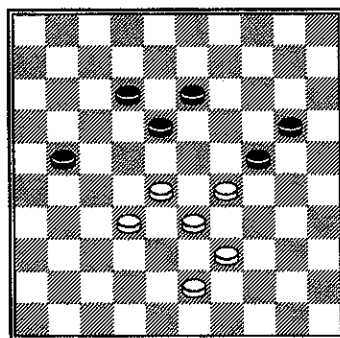

DIAGRAM 13

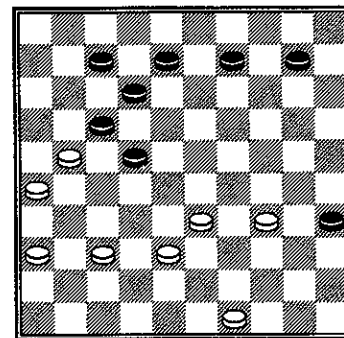
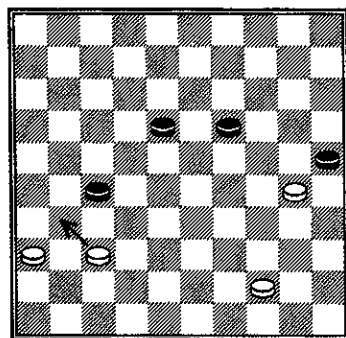

DIAGRAM 14

De aanval is fout...

In DIAGRAM 14 heeft zwart de aanval ingezet. Op de volgende zet dreigt hij een schijf te slaan. Maar wit heeft nu de tijd om iets heel slims te bedenken. Na zijn zet moet zwart wel slaan. En de witspeler lacht het laatst: hij slaat er drie!

Na de partij zegt hij tegen zijn tegenstander:

Pas op voor combinaties als je aanvalt.

Opdracht 3

Zes standen waarin de zwartspeler onvoorzichtig aanvalt en zich lelijk verslikt.

Zoek de winnende zet voor wit! Soms kun je weer gebruik maken van de meerslagregel.

DIAGRAM 15

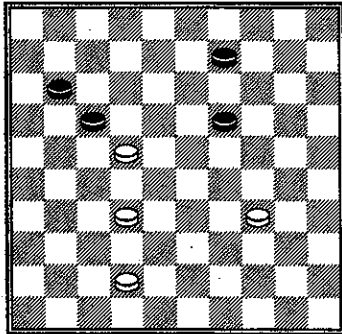

DIAGRAM 16

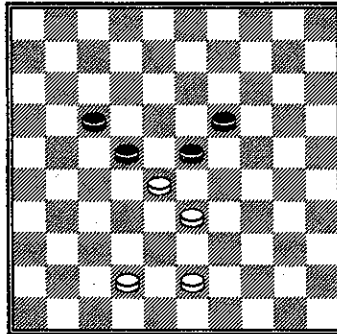

DIAGRAM 17

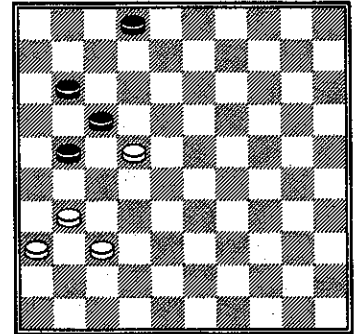

DIAGRAM 18

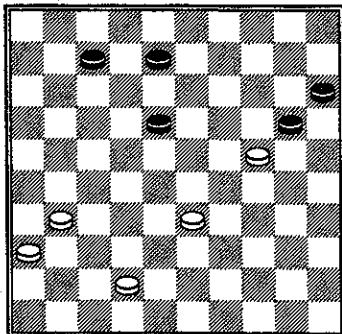

DIAGRAM 19

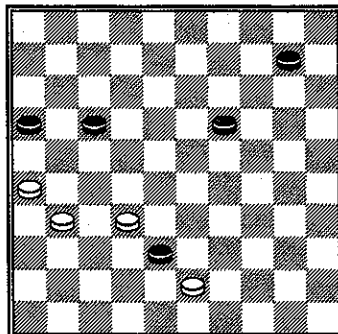

DIAGRAM 20

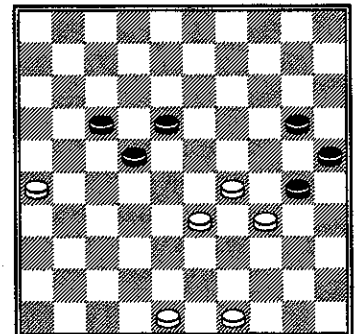
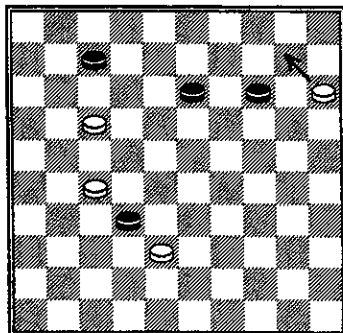

DIAGRAM 21

Plakker

In DIAGRAM 20 wint wit met een plakker. Hij 'plakt' met zijn schijf tegen een zwarte aan. In DIAGRAM 21 nog een voorbeeld. Zwart is er slim tussengelopen. Denkt hij. Maar in werkelijkheid is hij erin gelopen. Wit plakt met zijn rechter schijf... en slaat er even later drie! Even onthouden die plakker!

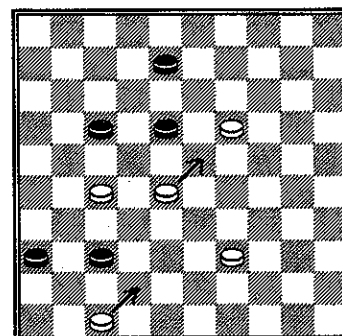
Hoe Jannes leerde dammen

Jannes van der Wal verloor altijd alle spelletjes van zijn oudere broer Harke. Totdat hij van een buurjongen een nieuw spel leerde: dammen. Later schreef hij over die eerste dampartij: "Ik weet nog dat we op het eind allebei een dam over hadden en dat mijn dam van het bord geslagen werd." Maar Jannes had eindelijk 'zijn' spel gevonden. Zijn vader, die zelf ook kon dammen, gaf hem nuttige tips. Maar het meeste deed Jannes zelf. Hij las de damboeken uit de boekbus die elke week in zijn dorp langskwam. En hij loste damproblemen op uit de krant.

Jannes van der Wal maakte ook zelf probleempjes. Hiernaast zie je een probleempje dat hij maakte toen hij 14 jaar was. Als je de eerste twee zetten in de goede volgorde speelt, haal je een dam. Daarna moet de zwarte dam slaan en de witte dam slaat er twee. Zet je hem wel even op het goede veld?!

Toen hij 12 jaar was ging Jannes naar de damclub. En als de mensen vroegen wat hij met dammen wilde bereiken zei hij: "wereldkampioen worden". De mensen lachten erom. Maar Jannes kreeg wel gelijk. In 1982 werd hij in Brazilië wereldkampioen!

DIAGRAM 22

Spel van de week: een mooie slagzet laten zien

Veel mensen vinden combineren leuk. Een paar schijven geven en er dan een heleboel terugslaan. Weet je wat? Je mag zelf eens reclame maken met een mooie slagzet. Hier zijn drie diagrammen met een prachtige combinatie. Speel ze maar eens na dan zul je zien hoe mooi ze zijn. Er staat weer een nummertje bij de zetten die je moet spelen.

De combinatie die jij het allermooiste vindt, mag je laten zien aan iedereen die maar wil. Maar natuurlijk eerst zorgen dat je hem uit je hoofd kent.

DIAGRAM 23

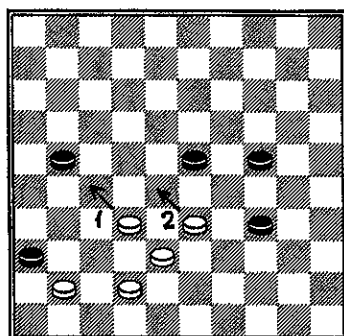

DIAGRAM 24

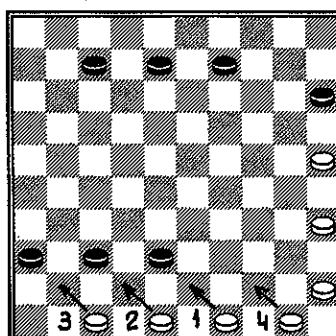
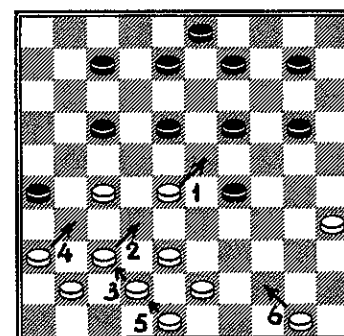

DIAGRAM 25

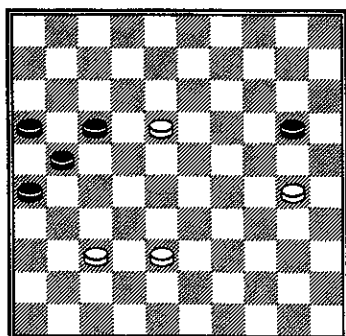
Les 12

Prettige partij!

We zijn aan het eind van deze damcursus van twaalf lessen. Voor jou misschien het begin van een nieuwe hobby. In deze laatste les komen de belangrijkste plannen nog eens voorbij. Je krijgt een paar standjes om uit te zoeken. Maar het leukste is natuurlijk zelf spelen. Bijvoorbeeld in het team van je school of van je club. Dammen wordt dan een echte sport. Waarin je natuurlijk sportief moet spelen. Prettige partij!

Spelen met een plan

DIAGRAM 1

In DIAGRAM 1 is een spannende partij aan de gang. Zwart: Hans van de Rembrandtschool. Wit: Jannet namens de Nassauschool. Jannet heeft al elf lessen gehad van meneer Jacob. Als je heel goed luistert hoor je haar denken:

"Ik sta een schijf achter... maar zwart heeft niet zo goed opgebouwd. Eens kijken... wat kan ik doen... welke plannen heb ik: damhalen... aanvallen... vastzetten... en wat is zwart van plan: aanvallen... damhalen... er dreigt ook een combinatie! Als zwart mij aanvalt, ga ik naar voren en staat hij vast... Nou zorgen dat hij links niet kan spelen... dan moet ik nog geen dam halen... maar die zet spelen: zo zet ik de zwarte schijven vast!"

Zet je zelf even een pijl bij de zet die Jannet speelde? Even later won ze haar partij en verdiende zo twee punten voor haar team. Plus een schouderklopje van meneer Jacob. Die had het voor de wedstrijd voor de zoveelste keer gezegd:

Goed opletten... en spelen met een plan.

Opdracht 1 Alle plannen door elkaar

Hier zijn negen tegenstanders van heel verschillende sterkte. Zoek op je dambord uit wat wit het beste kan spelen. Soms kun je zomaar met een simpele zet winnen, soms moet je een paar sterke zetten achter elkaar doen, soms moet je behoorlijk oppassen. Uitgeprobeerd? Zet dan een pijl bij de beste zet.

DIAGRAM 2

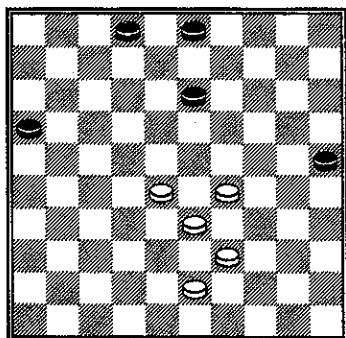

DIAGRAM 3

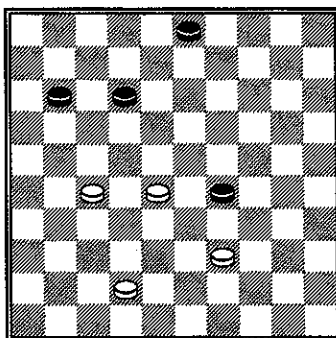

DIAGRAM 4

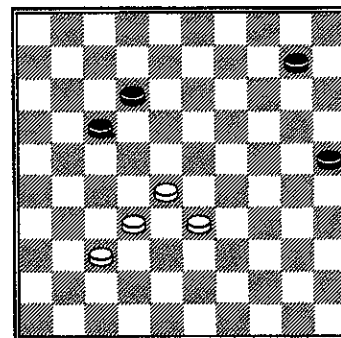

DIAGRAM 5

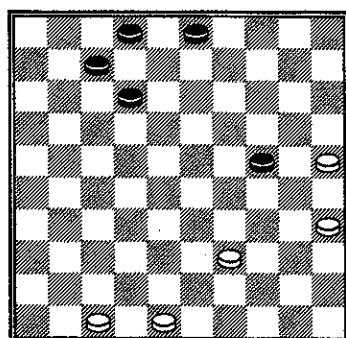

DIAGRAM 6

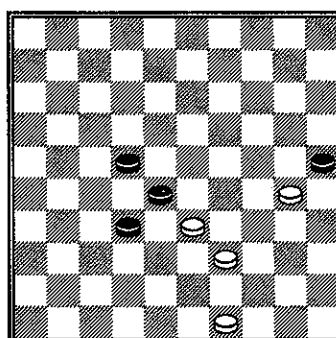

DIAGRAM 7

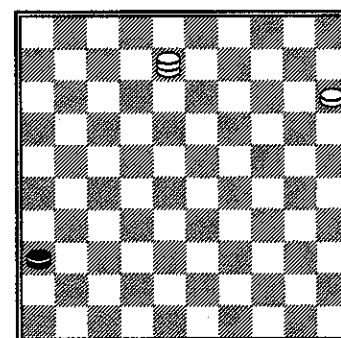

DIAGRAM 8

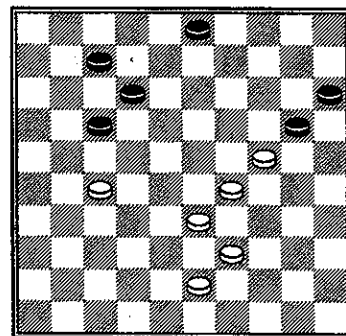

DIAGRAM 9

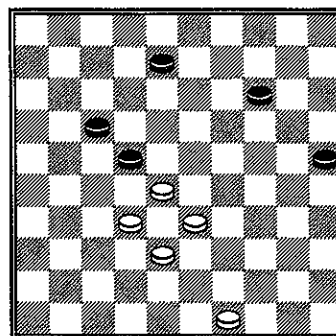
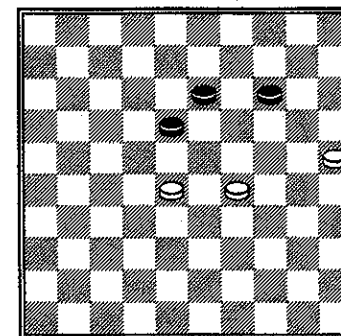

DIAGRAM 10

Dammen in een team

Dammen is in de eerste plaats een individuele sport. Maar je kunt het ook in een team doen. Veel kinderen maken op die manier kennis met de damsport: ze doen in het team van hun school mee aan een schooldamtoernooi.

Bij een teamwedstrijd gelden de volgende regels:

- ☒ Van tevoren levert elk team een opstelling in, waarin staat welke speler aan welk bord speelt.

- ☒ De club die thuis speelt, heeft wit aan de oneven bord(en) (1-3-5 enzovoort).
- ☒ Van elk team worden de resultaten van de spelers opgeteld. De club met de meeste punten wint de wedstrijd.

Opdracht 2

We kijken nog even bij de wedstrijd tussen de Nassauschool en de Rembrandtschool. Hier is de opstelling van beide teams.

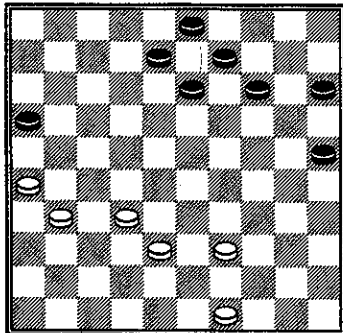
- bord 1 Jannet - Hans
- bord 2 Maria - Tolga 0 - 2
- bord 3 Hendrik - Jan 0 - 2
- bord 4 Lariza - Arash

Vul jij de uitslag van bord 1 nog even in?

Aan bord 4 (DIAGRAM 11) heeft Arash zojuist remise aangeboden. Zal Lariza dat aannemen of zou ze doorspelen?

Lariza zal het remiseaanbod
omdat

DIAGRAM 11

De Haarlemmer Zet

Vlak na het begin van de partij kun je met zwart al op een combinatie spelen: de Haarlemmer Zet. Hier zie je hem in drie delen.

DIAGRAM 12: Wit speelt en zwart valt deze schijf aan.

DIAGRAM 13: Wit schuift het gaatje zo dicht... een grote fout! Daar begint zwart al met de Haarlemmer. Bij de zetten die hij speelt staat een pijl en een nummer.

DIAGRAM 14: Na de combinatie staat het zo. Zwart slaat er straks nog één en staat er dan twee voor!

DIAGRAM 12

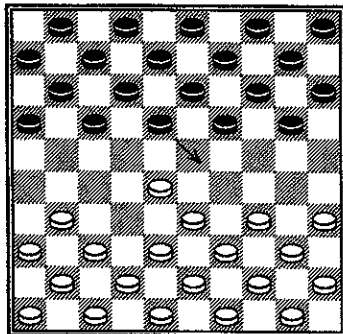

DIAGRAM 13

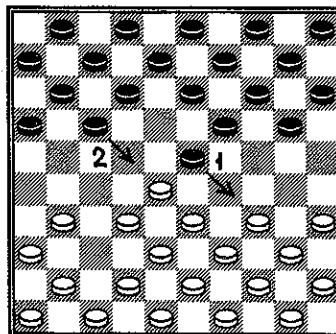

DIAGRAM 14

